

אורות השבת

גליון מס' **1052**

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
ויחי

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

מלכות יהודה

ההנהגה אהבה יודנה אחידה נדך בערף איבידה ישפחנהו לך בני אביך... מטרף בני עליית (בראשית מט, ח-ט)

בני עליית: סלקת את עצמך ואמרת מה בצע וגוי' וכן בהריגת תמר שהודה צדקה ממני (רש"י)

אמר לו הקב"ה ליהודה אתה הצלת לתמר מלהישרף וליוסף מן הבור... חייד שאני מציל מבניך למלך עליהם בעולם הזה ובעולם הבא. (שיטה חדשה - מדרש רבה)

זכה יהודה לכתר מלכות הנצחית, מפני שהציל את תמר ושני בניה מכבשן האש ואת יוסף מן הבור. וצריך להבין, מה ענין הצלת נפשות אצל כתר מלכות. זאת ועוד, וכי יהודה הוא היחיד שהציל נפשות בישראל, ומדוע דוקא הוא זכה בשל כך לכתר המלוכה. וביותר יפלא, הרי הוא עצמו היה שותף להשליכת יוסף אל הבור, ואם כן בדין הוא שחייב להצילו משם. והתמיהה מתעצמת שבעתיים לגבי הצלת תמר, שכן מה היה לו לעשות - להשליך את כלתו יחד עם שני נכדיו על לא עוול בכפם, מתוך ידיעה שהאשם תלוי בו, הלזה יקרה הצלת נפשות, אתמהא!

ברם כבר הורונו המורים, שבמקום פליאה נשגבה זהו האות שלא זכינו להבין עומק המאמר. ואכן המדקדק בדברי רש"י, ימצא שאין כאן ענין של שחר פעולה, אלא במי שראוי למלכות מצד תכונותיו עסקיין - 'סלקת עצמך', רוצה לומר: אתה שפרשת מן הכלל וסלקת עצמך מקטנת האחים, מפני מידת האמת הטבועה בך, הרי שאתה ראוי למלכות. וכן הוא לגבי תמר ושני בניה, שהרי כשופט יכל למצוא אין ספור תירוצים ואפשרויות להצילם מבלי להודות על האמת, כגון לדחות את הכרעת הדין עד לביורר נוסף או לפטורם מחמת הספק וכיוצא בזה, ובפרט שיש כאן ענין של חילול ה' גדול ונורא באם הוא יודה באשמתו. אך מידת האמת הטבועה בו, הסתלקה מכל תירוץ אפשרי מלבד האמירה הברורה והאמיצה 'צדקה ממני', הגם שצורך עמה בושע נורא. וזהו מבחנו העיקרי של מלך - למשול ברוחו ולהתעלות מכל שיקוליו וענייניו האישיים, שכן אם אינו יכול למשול ברוחו הכיכוד יוכל למשול על אחרים (כנלעניד ברור גם במדרש הנז"ל שכן דברי רש"י הללו מוסבים ע"ד המדרש), והבן.

וזה מפורש יותר בספורנו, וזה תוכן דבריו: ראובן איבד את כתר המלכות אשר היה מגיע לו מצד היותו בכור, מפני שנמצא בו היפך מידה זו 'פחו כמים - מהרת לגלות כעסך (כלשון רש"י), והרי מידת הכעס היא למעשה איבוד כל שליטה עצמית. וכן הוא לגבי שמעון ולוי הבאים אחריו, מפני שגם בהם נמצא פגם הכעס והפזיזות - 'ארור אפס כי עז' אך לעומתם, ביהודה לא נמצא פגם לקבלת כתר המלכות, ולכן זכה בו האחים. וז"ש 'יהודה אתה יודוך אחיך', פירוש יודו לך אחיך על היותך ראוי למלכות, יען כי לא נמצא בך פגם, עיי"ש.

ובזה אמרתי ליישב דברי חז"ל (מדרש תהלים עו, אות ב), הנראים לכאורה כסותרים לדברי רש"י והמדרש הנז"ל, וזה לשונם: 'מפני מה זכה יהודה למלכות, שאלה זו שאלו התלמידים לרבי טרפון בצילה של שובך ביבנה. אמר להם, מפני שהודה במעשה תמר. אמרו לו, די להודיה שתכפר על הביאה. אמר להם, מפני שאמר מה בצע כי נהרוג את אחינו. אמרו לו, די להצלה שתכפר על המכירה. אמר להם, על ידי שאמר ישב נא עבדך תחת הנער. אמרו לו, בעיני ערבא דמקיים ערבותיה (צריך העיר לקיים את ערבותו). אמר להם אם כן באיזה זכות זכה. אמרו לו, שקפץ לתוך גלי הים תחילה וקידש שמו של הקב"ה, בזכות כך זכה למלוכה, שנאמר היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו, לפי שהיתה יהודה לקדשו - לפיכך ישראל ממשלותיו. וכן נודע ביהודה אלוהים - לפיכך בישאל גדול שמו, עכ"ל. הרי לפנינו, שהיהודה זכה להצלת תמר בשל הצלת תמר ושני בניה, ולא בשל הצלת יוסף, וגם לא בשל הערבות שנטל על עצמו, אלא רק בזכות שקפץ תחילה למים הגועשים בקריעת ים סוף. וזה לכאורה סתירה גמורה לדברי רש"י והמדרש הנז"ל. ולדידי ברור וחתום, שאין כאן מדרשים חלוקים, שהרי מפורש בתורה שזכה יהודה למלכות על הצלת יוסף מן הבור - 'כי מטרף בני עליית'. וכן הוא אמר 'ידיך בעורף אויבך', ופי' חז"ל - שהקשת עורפך וביישת עצמך במעשה תמר, לכן תזכה שתהרוג אויבך. וכן הוא אמר 'יהודה אתה יודוך אחיך' ופי' הספורנו - יודוך למלך עליהם. ולא יעלה על הדעת שכל הכתובים הללו יהיו נדחים מפני הכתוב בתהלים 'יודע ביהודה אלוהים!' ועל כרחך צריך לומר, דשאלת התלמידים לרבי טרפון אל היתה על עצם כשירותו של יהודה למלכות, שכן זה נלמד מפסוקים מפורשים בתורה עפ"י ביאור רש"י והמדרש הנז"ל. אלא ששאלו 'באיזה זכות זכה', והיינו נכון שהוא ראוי

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

ברכת הבנים

'בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה' (מח, כ). למה יתברכו בני ישראל דווקא באפרים ומנשה ולא בראובן ושמעון, ואמר הרבי אפרים ומנשה, היה בהם עליו ויתרון מסוים לגבי ראובן ושמעון, של "יתרון האור מן החושך", שנילדו וגדלו במצרים ולא בביתו של יעקב, והושוו בצדיקותם לראובן ושמעון, דכתיב "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו ליי". כתב הזוהר הקדוש הפסוק פותח "ויברך את יוסף ויאמר", ולבסוף יש שם ברכה לבנים בלבד "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים", אלא שאין לאדם ברכה טובה מזו, שיהיו בניו ברוכים. מבאר ה'מעיינה של תורה' וזו הייתה אפוא ברכת יעקב "ויקרא בהם שמי ושם אבותיי", שבכל מקום שהם יהיו יכל רואיהם יכירום כי הם זרע בך ה" (ישעיהו טא, ט). שהם זרע אברהם יצחק ויעקב.

בברכת לבת אלוף ומבורך

הרב **עוזיאל אדרי**
רב המרכז הרפואי "סורוקה"
וק"ק "שבטי ישראל" שכונה יא באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	שבת קודש
מדיק לבאר שבע	10:01 (31.12.23)	10:01 (1.1.24)	10:02 (2.1.24)	10:02 (3.1.24)	10:02 (4.1.24)	10:03 (5.1.24)	10:03 (6.1.24)
עלות השחר	5:34	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35
זמן טלית ותפילין	5:40	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41
זריחה - תנ"ך חמשה	6:43	6:43	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44
סוף ק"ש לדעת מג"א	8:39	8:39	8:39	8:40	8:40	8:40	8:41
סוף ק"ש להנחיא והנ"א	9:10	9:10	9:10	9:11	9:11	9:11	9:11
סוף בריסת ק"ש	10:01	10:01	10:02	10:02	10:02	10:03	10:03
תחילת יום ולילה	11:44	11:44	11:45	11:45	11:45	11:46	11:46
סתימת גדולה	12:14	12:14	12:15	12:15	12:15	12:16	12:17
סגל התנחלה	15:58	15:59	15:59	16:00	16:00	16:01	16:02
סקיפה	16:50	16:50	16:51	16:52	16:52	16:53	16:54
צאת המבוכים	17:02	17:03	17:04	17:04	17:04	17:05	17:07

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע: ויחי
הפטרה: ויקרבו ימי דוד
כניסת השבת: 16:28
יציאת השבת: 17:20
רבנו תם: 17:52

אורות הפרשה

התבטלות לקב"ה

'יהודה אתה יודך אחיך' (מט, ח). מבאר ה'אור התורה' יהודה הוא מקור מלכות בית דוד, ו'אתה' רומז למלך מלכי המלכים הקב"ה, כמאמר "אתה הוא ה' לבדך". "יהודה אתה" המלך צריך להיות בטל בתכלית הביטול לקב"ה, ואז "יודך אחיך" כשהמלך בטל לקב"ה והעם בטלים למלך נמצא שהעם בטל לקב"ה.

מצאתן פרח

'יהודה אתה יודך אחיך' (מט, ח). אומר רבינו בחיי זיע"א בברכה ליהודה מצויות כל אותיות האל"ף-ב"י, חוץ מהאות ז"ן. רמז שניצחונה של מלכות יהודה באחרית הימים לא יבוא בכוחם של כלי זין, "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוח".

ה'שבט' על בשרו

'לא יסור שבט מיהודה' (מט, ז). אומר רבי יצחק יעקב ריינס זיע"א לא יסור שבט מבני ישראל עד שיבוא המשיח. כל הזמן נחוש על בשרנו את ה'שבט'. כל הימים יחבלו בנו, שלא נשכח וול ליום אחד שאין אנו יושבים בביתנו האמיתי בית המקדש. מוסיף ה'אמרי' פז' על כך אנו מבקשים: "שלא יצטרכו עמך ישראל זה לזה, ולא לעם אחרי" שלא נגיע חלילה למצב שבו "עם אחרי" יהיה צריך להזכיר לנו היכן אנו ושיהודים הננו.

פחד על האויבים

'ידך בעורף אויביך' (מט, ח). אומר הרבי בהמשך נאמר "לא יסור שבט מיהודה". קדימת "ידך בעורף אויביך" ל"לא יסור שבט מיהודה" רומזת שעוד קודם ביאת המשיח, עוד בזמן הגלות, נזכה למצב שתיפול אימה ופחד על שונאנו.

הפוח ניתן פמשה

'עד כי יבא שילה' (מט, ז). אומר הרבי הרי"צ יבא בגימטרייה 'אחד', ו'משה' בצירוף תיבת 'אחד' בגימטרייה 'משיח'. אומר הרבי כשבט ישראל יגלו את אחדות ה' בשבעת הרקיעים והארץ וארבע רוחות העולם, המרומזים בתיבת 'אחד', יביאו את הגאולה. הכוח לבצע עבודה זו בא מ'משה' שבכל אחד ואחד. זהו ש'משה' בצירוף 'אחד' בגימטרייה 'משיח'.

ימן למער

'וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר' (מח, יד). משום שהוא הצעיר, לכן הוא - מבאר ה'עיסורי תורה' "והוא הצעיר" זקוק ליד ימין, החזקה. לנוער צריך להקדיש תשומת לב רבה במיוחד, להשגיח עליו, לאמצו ולחזקו ככל האפשר.

שני צדדים לחמור

'יששכר חמור גרם' (מט, יד). אומר הרבי הרי"צ בצד השלילי ה'חמור' מסמל את הקרירות, כאומרים ז"ל **במסכת שבת** (נג, א) דאמרי אינשי חמור אפילו בתקופת תמוז קר לו. הקרירות בעבודת ה' היא המונעת מההשגה האלוקית להשפיע על האדם בפועל. ואילו על ה'חמור' דקדושה נאמר 'ויט שכמו לסבול', ביטוי ליגיעה בתורה, הן יגיעה בלימוד לעצמו הן יגיעה בלימוד בריבים.

שפר הדימך

'יששכר חמור גרם' (מט, יד). אומר הבעל שם טוב הקדוש זיע"א "יששכר" יש שפר רב, "חמור" חומריות העולם והגוף. ההתעסקות בבירור וזיכוך החומר גורמת ומביאה לאדם שכר רב.

סמל הפניעה

'יששכר חמור גרם' (מט, יד). אומר ה'לקוטי לוי יצחק' החמור מסמל את שיא השפלות וההכנעה, שמוכן תמיד לשאת משה כבד ואינו מתנגד כלל. "חמור" ראשי תיבות "ח"כס מ'ופלג ו'רב ר'בני". כשאדם קונה בנפשו מידת ענווה וביטול זו, הוא זוכה להצלחה מופלגת בלימוד התורה. כמאמר "ונפשי כעפר לכול תהיה" ואז זוכה ל"פתח לבי בתורתך".

סבלנות מפניעה פנוחה

'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול' (מט, טו). אומר רבי בונים מפרשיסחה זיע"א אדם הרוצה בחיי מנוחה ושלווה, עליו לנהוג בסבלנות רבה לכוף את גבו ולהתעלם ממעשי עוול רבים, לראות מעשים שנעשים ולשתוק.

ההצלה בלקבוע עיתים לתורה

'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול' (מט, טו). אומר הרבי הרי"צ יששכר ראה שמנוחה היא אמנם דבר טוב, אך ראה גם את הסכנה שבה, העלולה להביא לידי 'וישמן ישרון ויבעט' חלילה. על כן ויט שכמו לסבול' כתורפה לסכנה זו קיבל עליו "עול תורה", החלטה חד משמעית לקבוע עיתים לתורה מדי יום ביומו. עול זה הוא ההצלה והתרופה לסכנה שבמנוחה.

אורות הכשרות

למלכות מצד תכונותיו, מכל מקום אפשר שגם שאר אחיו היו ראויים כמותו, שהרי לא נמצא בהם פגם כפי שנמצא בראובן שמעון ולוי, ואם כן בישכר' מה זכה הוא במלכות יתר על אחיו. ועל זה השיבם, בשכר זאת שהודה במעשה תמר. ודחו דבריו, מפני שלא מגיע לו שכר על כך, שהרי ידי להודיה שתכפר על הביאה. והוא הדין לגבי הצלת יוסף, שהרי ידי להצלה שתכפר על הביאה. וכן הוא לגבי הערבות שנטל על עצמו, שכן בדין הוא שצריך לקיים ערבותו. עד שהגיעו למעשה דקריתת ים סוף, אשר בו לא היה חייב לקפוץ ראשונה לים, ולכן בדין הוא שנטל שכרו. אבל לעולם 'השכר' לחוד לא היה מזכהו בכתר המלכות, אילולי שהיה ראוי לכך מצד תכונותיו, והבן.

ואכן תכונה זו של 'מלכות', הנחיל יהודה גם לבניו אחריו, וכה הם דברי הש"ס (מגילה יא, א) עה"פ (שמואל א - יז, יד) ודוד הוא הקטן: 'בקטנותו מתחילתו ועד סופו, כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה - כך במלכותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בחכמה'. וכיוצא בזה מפורש במדרש וילקוט שמעוני שמות קכד) על האי קרא ודוד הוא הקטן: 'וכי אין אנו יודעים שדוד הוא הקטן, אלא להודיעך צדקו של דוד, עיי"ש. וזה לענין עומק דברי חז"ל (שמות רבה ב, ג) 'אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבודקו בדבר קטן', והיינו שבדבר הקטן נבחן המלך האם הוא נותר בקטנותו, או שמא תזוהר עליו דעתו עד שאינו נותן עינו עוד בדברים הקטנים. **ואם** יש את נפשך להוסיף ולהעמיק בזה, פוק חזי לדברי הגמ' (עבודה זרה מד, א) עה"פ (במדבר כא, ח) 'עשה לך שרף - עשה לך משלך', כלומר שהוצאות עשיית נחש השרף האמור לעצור את המגפה מעל בני ישראל - יהיו משלך, עיי"ש. ויש להתבונן נוראות, הרי מקראות מפורשים הם (שם, ה-ח) שמגפת הנחשים פרצה בעם על דיבתם הרעה בה' ובמשה עבדו: 'וידבר העם באלוקים ובמשה... וישלח ה' בעם את הנחשים והשרפים וינשכו את העם... ויבוא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דיברנו בה' ובך התפלל אז ה' ויסר מעלנו את הנחש... ויתפלל משה בעד העם. ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נסי וגוי'. ויש לתמוה, מדוע היה צריך משה לשאת בהוצאות הצלת העם, וכי לא היה בידי העם כדי לממן נחש של נחושת עבור הצלתם מן המגפה. ברם אנו אין לנו אלא ללמוד מכאן, עד כמה נדרש מנהיג בישראל להפריד בין רגשותיו האישיים - להצלת צאן מרעיתו. וזו היתה גדולתו של משה רבינו ע"ה, אשר לא זו בלבד שמחל על פגיעתו וגם התפלל להצלת מי שפגעו בו, אלא שגם מימן מכיסו הפרטי את הוצאות הצלתם!

ודע שתכונה זו אינה נחלתם רק של מלכי יהודה, אלא היא טבועה בשורש נפשו של כל יהודי. שהרי מפורש בתרגום יונתן בן עוזיאל עה"פ (בראשית מט, ח) 'יהודה אתה יודוך אחיך: אנת אודיתא על עובדא דתמר, בגין כך לך יהודוך אחיך ויתקרון יהודאין על שמך (אתה שהודיתה במעשה תמר בגין כך יודו לך אחיך, ויהיו נקראים על שמך - יהודים)', עכ"ל. וכבר למד מכאן בעל חידושי הרי"ם, שמי שאין בו מידה זו, הרי שחסר הוא ביסודי היהדות, שהרי על כך אנו נקראים יהודים! ולכן גם החלש יאמר בזה חזק אני, למשול ברוחו ולמלוך על יצריו, וכדרך שאמרו 'מאן מלכי רבני!'

בברכת ליל סוף והקרב
הרב יהודה דרעי
הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע
מחלקת הכשרות

תושבי באר-שבע היקרים הרינו מודיעים כי
תוקפם של תעודות הכשרות יסתיים
ביום ראשון יט' טבת תשפ"ד (31.12.23)
ובימים אלו יחודשו תעודות הכשרות
ולכן יש לדרוש
תעודת כשרות מקורית בתוקף
עם חתימה וחותמת בצירוף הלוגרמה

כמו כן הרינו מודיעים כי אין לסמוך
על שילוט "כשר" אלא יש לדרוש
"תעודת כשרות" מקורית בתוקף

"נר ה' בשמחת אדם"

הדברי תורה מוקדשים
לע"נ של מו"ר הכשר והצדיק
איש האשכולות, צורבא דרבנן

הרב אליהו חי הואטי דמרי זצ"ל

נלב"ע כ"ג טבת תשל"ד
יה"ר שזכות לימוד התורה
תהיה לבע"נ הזכה והטהורה

"נפשו בטוב תלין וזרעו ירש ארץ"

ת.נ.צ.ב.ה

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של מורנו המרא דאתרא הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א הלכות ברכת שהחיינו - א'

ש - על אילו פירות חדשים צריך לברך שהחיינו?

ת - פרי המתחדש משנה לשנה, ויש זמן קבוע לגידולו, וניכר עליו שהוא חדש, הרי זה מברך עליו שהחיינו בזמן אכילתו.

ש - בזמן הזה שמצויים פירות כל ימות השנה, כגון פירות הדר המשתמרים בקירור, האם מברך עליהם שהחיינו כשהם חדשים?

ת - פירות אשר ניכר עליהם שהם חדשים כגון: תפוזים, אשכוליות, קלמנטיות וכדומה, מברך עליהם שהחיינו אף על פי שמצויים כמותם כל ימות השנה המגיעים לשווקים מקיורו. אבל כל שאין ניכר עליהם שהם חדשים, כגון אגוזים וכדומה, אינו מברך עליהם שהחיינו אף אם יודע עליהם שהם חדשים ולא אכל מהם זמן רב.

ש - האם מברכים שהחיינו על קטניות חדשים?

ת - מיני קטניות שניכר עליהם בבירור שהם חדשים כגון שהם ירוקים במקצת, נראה שמברך עליהם שהחיינו.

ש - האם מברכים שהחיינו רק על פירות העץ, או גם על פירות האדמה?

ת - מברכים שהחיינו גם על פירות האדמה - המתחדשים משנה לשנה ויש זמן קבוע לחידושם כגון: לפת ודלעת, אבטיח וכדומה, ובלבד שניכר עליהם שהם חדשים ולא הגיעו מקיורו. אבל שאר מיני האדמה המצויים כל השנה ובפרט בזמן הזה שהחקלאות מתקדמת, כגון עגבניות ומלפפונים, תפוחי אדמה ובצלים וכדומה, אין מברכים עליהם שהחיינו, אף על פי שניכר עליהם שהם חדשים.

ש - האם מברכים שהחיינו על מיני ירקות ממשפחת העשבים?

ת - יש אומרים שאין מברכים שהחיינו על סוגי הירקות ממין העשבים, כגון חסה וכרפס ושאר עשבי טיבול, מפני שיש מהם הגדלים כל ימות השנה, ולא רצו לחלק בין ירק לירק. אולם יש חולקים שיש לדון כל ירק לנופו על פי טבעו ואופן גידולו. ולפי הנראה בזמן הזה שהחקלאות מפותחת וכמעט כל סוגי הירק מצויים רוב ימות השנה, אין לברך שהחיינו על כל סוגי הירקות שהם ממשפחת העשבים.

ש - האם מברכים שהחיינו על פרי מורכב?

ת - יש אומרים שאין מברכים שהחיינו על פירות מורכבים מין בשאינו מינו, מפני שנעשו בידי אדם והם נגד רצון הבורא יתברך, אף על פי שהם מותרים באכילה. אולם המנהג בארץ ישראל לברך שהחיינו גם על פירות מורכבים, וכן יש להנהג מפני שאין אומרים ספק ברכות להקל במקום מנהג.

ש - האם מברכים שהחיינו על גרעיני פירות חדשים?

ת - המנהג שלא לברך על גרעיני פירות כגון גרעיני אבטיח ודלעת.

ש - האם מברכים שהחיינו על כמהין ופטירות?

ת - אין מברכים שהחיינו על כמהין ופטירות, מפני שהם גדלים מהלחות שבאוויר ואינם בני זריעה, ויש אומרים שגם אין זמן קבוע לחידושם.

ש - פרי שלא נגמר בישולו, האם מברכים עליו שהחיינו?

ת - אין מברכים שהחיינו על פרי חדש שלא נגמר בישולו. והאוכל פרי חדש בטרם נגמר בישולו ואחר כך רוצה שוב לאכול ממנו כשנגמר בישולו, לא יברך עליו. מפני שנחלקו בזה הפוסקים וספק ברכות להקל. וירא שמים הרוצה לצאת ידי חובת כל הדעות, יכוון לפטור פרי זה בפרי חדש אחר, או יכוון לצאת ידי חובה בברכת אדם אחר.

לקיים בנו חכמי ישראל

הציבור נקרא להמשיך להעתיר בתפילה לרפואת הרה"ג יוסף דהאן שליט"א בן רחל בתוך שאר חולי עמו ישראל

הילולא דצדיקיא - "הרמב"ם" רבנו משה בר מימון זיע"א

חכמת הרמב"ם

רבנו שמש כרפוא האישי של מלך מצרים. הצלחתו היתה לצנינים בעיני שרי המלך, ובקנאתם הסיתו את המלך שידיח את הרמב"ם וימנה תחתיו רופא מוסלמי ושמו כמון. "הלא הרמב"ם הוא יהודי ומדוע לא תקח רופא גוי?" המלך שידע כי הם מדברים מקינאה ומומחיותו של הרמב"ם גדולה מאד, לא רצה לוותר עליו, אך התקשה לעמוד בלחצם של השרים. החליט בלידת ברירה לערוך מבחן מסוכן מאוד בין הרמב"ם לבין גדול רופאם של הערבים. קרא המלך לשני הרופאים, והציב בפניהם אתגר: כל אחד מהם ינסה להרעיל את רעהו, ומי שיצליח להינצל מההרעלה ולהישאר בחיים על ידי תרופה שיכין מבעוד מועד, זה הסימן שהוא המומחה ביותר, והוא יהיה רופא. כדי לבחור מי יהיה הראשון שישתה את הרעל של חברו, ערך המלך גורל, ועלה שהרמב"ם יהיה הראשון שישתה את הרעל. הרופא המוסלמי הלך לביתו, ועסק במשך שבוע שלם ברקיחת רעל חזק ומהיר, סם מוות נורא, ששום תרופה לא תועיל ואילו הרמב"ם שם מבטחו בה', הכין סממנים מתאימים שיבטלו את הרעל, וצויה לתלמידיו שאחרי שישתה מן הסם, מיד ישכיבוהו על הקרקע. כדי שדמו לא יזרום במהירות, והרעל לא יספיק להתפשט בגופו. מיד כשגופו ממצב שכיבה, ישקוהו בתערובת שהכין בעוד מועד. היום המכריע הגיע, שני הרופאים התייצבו לפני המלך ובידם סממניהם. כמון, הרופא הגוי, ניגש והושיט לרמב"ם את הסם הנורא שהכין. על פניו של הרמב"ם לא ניכר כל סימני מצוקה. שפתיו מלמלו ארוכות תפלה חרישית, והוא לגם באחת את סם המוות. מיד אחרי שבלע את הנוזל, השכיבוהו תלמידיו, והשקוהו מהתרופה שהכין בעצמו כדי לנטרל את הרעל. בחסדי שמים, כעבור יממה ומחצה התברר שצמחו שהסם עשה את מלאכתו נאמנה, ואיים על חייו של הרמב"ם, גם התרופה פעלה ועשתה את שלה. ואחרי מספר ימים שב לעבודתו והיה כאחד האדם. עתה הגיע תורו של הרמב"ם להשקות את הרופא הגוי מסם המוות שלו. וכל גופו של כמון נדן כשעמד מול הרופא היהודי שניצל מההרעלה. הרי הוא ידע איזה רעל מסוכן נרד להשקותו, ונוכח לראות את תעצומותיו של הרמב"ם שיצליח לשרוד את הסם הקטלני. חששו היה נורא. מספר ימים קודם לכן כבר מילא את בטנו בתרופות וסממנים שונים ומשונים שיכינו את גופו להתמודד עם הרעל ההרסני של הרופא היהודי. דקות לפני המבחן, נכנס הרמב"ם למטבח בבית המלך, נטל שני מלפפונים, שתי עגבניות, כמה פלפלים והרבה הרבה תבלינים. בכל הכל יחד והכין משקה שאינו מזיק כלל, אך מראהו איום ומרתיע. עם המשקה הזה נכנס הרמב"ם לפני המלך והשרים, והשקה את כמון. בלע כמון את המשקה המפחיד ומיד לאחריו נטל גם הוא סם נגד רעלים. בידוע את ההרגשות והתופעות של ההרעלה, ציפה לתחושות קשות של צמרמורת וחולשה, אולם הפלא ופלא, הוא לא חש מאומה חלילה לל בלע כל רעל. ההרגשות והתחושות הקשות שלא באו החרידו את הרופא כמון. הוא ידע שהרמב"ם גדול מאוד בחכמת גוף האדם ובהשפעתם של הסממנים, ואמר בחשש למקורביו: "מסתבר שהמימוני ברוב חכמתו נתן לי סם שפועלו אוטית והוא ישפיע רק כאשר אוכל מאכל נוסף, אולי בשר". כמון פסק מלאכול אותו והשקות את המתוחכם פועל בצירוף מזון מסוים לא נתנו לו מנות, והוא נמנע גם מלאכול מוצרי מאפה. לאחר שראה שגם בשר ומאפה אינם גורמים להשפעת הרעל, החל להתנזר מחלב, אלא אם כן נחלב מול עיניו הפקוחות. שבוע ימים היה כמון חסר מנות. קם ושכב, יצא אל הרחוב ושב אל ביתו, הקשיב לפעימות לבו ומדד את אורך נשימותיו, האמין שעוד מעט קט תחל השפעת הרעל הסודי שכוחו כה עצום שהוא מתעתע ומשפיע רק אחרי תקופת זמן. כעבור שבוע פגש הרמב"ם את כמון במסדרונות הארמון, והנה פניו חיוורת וגופו רזה עד שאך עור ועצמות ניכרים מעליו. "אמור נא לי" שאל את הרופא הגוי "הנכונה השמועה שחדלת כמעט מלאכול ולשתות? ואם אתה אכן שותה חלב כיצד אתה מרגיש?"... באותו הרגע התעצם חיוורונו של כמון. פניו חווו כלובן החלב והוא קרס תחתיו מתעלף. הרמב"ם נתן אליו גיולה שלבו עמד מלכת והוא מת. המלך היה מרוצה מתוצאות המבחן. קרא לרמב"ם וביקש שיגלה לו ממה מורכבת היתה תערובת הרעל המיוחד בו השתמש, רעל מתוחכם הרדום במשך שבוע ימים ורק אז נותן את אותותיו... "חלילה לי מעשות כדבר הזה" הפתיע הרמב"ם את המלך בתשובתו "לא הרעלתי אותו כלל ועיקר. ולעולם איני משתמש לרעה בכישורן הרפואה שבאדם העולם העניק לי במתנה. נח הרפואה שקיבלתי הוא כדי להחיות ולא כדי להמית". המלך החריש ותלה עינים שואלות ברופאו הגדול. הרי כמון מת שבוע ימים לאחר ההרעלה! הוא מת על ידי עצמו! הסביר הרמב"ם במתק לשון "מת בכוח הדמיון שפיתח בעקבות החרדה מפני הרעל שאינו משפיע. מת מפחד שאם... עתה הבין המלך עוד יותר כי לא רק רופא גדול הוא הרמב"ם כי גם חכם עצום, ומאז נישאו וגידלו על כל השרים אשר אתו. ולנו נותר לקח מן המעשה הזה להיזהר מן הדמיון השלילי, שיכול חלילה להביא את האדם הלוהק בו יותר מיד, עד לשערי מוות.

יה"ר שזכות הצדיק שהשבוע יחול יום הילולתו תגן בעד כל עם ישראל, אמן

ההצלה בתחנת הרכבת

הזימון הפתאומי של ר' שמואל אל בית המושל לא בישר טובות. זה זמן חש כי יחסו של המושל כלפיו נשתנה ונעשה קריר ונוקשה. היה ברור לו כי זימונו אליו קשור לשינוי הזה, אולם במה העניין - לא ידע.

ר' שמואל היה סוחר מצליח בעיר ריישה שבגליציה, כאשר שמע כי מושל המחוז מודיע על מכרז לניהול סחר העצים ביערותיו, שקל להציע את מועמדותו. כחסיד נאמן פנה אל רבו, רבי אברהם יהושע העשיל, האוהב ישראל, מאפטה. לאחר שקיבל את הסכמתו וברכתו ניגש למכרז, ובסופו של יום אכן זכה.

תנאי החוזה, שנחתם לעשר שנים, היו טובים ביותר. גם יחסו של המושל היה אדיב, ור' שמואל החל לנהל בכישרון את סחר העצים. מצבו הכלכלי אפשר לו לקבוע עיתים לתורה ולעזור לאחיו ביד נדיבה.

במרוצת הזמן רכש את אמונו של המושל, וזה מינהו גם למנהל אחוזותיו הפרטיות וסמך עליו בעיניים עצומות. הערכתו של המושל ליושרו של ר' שמואל הייתה גדולה כל כך, עד שלא דרש ממנו דוחות כתובים, אלא הסתפק במסירת הכספים ורווחי האחוזות בסיכום השנתי שמסר לו ר' שמואל על-פה.

הצלחתו של ר' שמואל הייתה לצנינים בעיני עובדי האחוזות הגויים, וקנאתם בערה בהם. נוסף על היותו אדם זר, לעומתם הוותיקים, עובדת היותו יהודי הגבירה את תפוסתם לקלקל את אושרו ולראות במשלתו.

הללו תכננו את צעדיהם בהירות. אטאט סטטפו באוזניו של המושל דברים בגנותו של מנהלו היהודי. פה ושם העירו על חשדות שיש להם כביכול נגדו. הם אף הצליחו לקשור קשרים עם אחד מעובדי לשכתו של ר' שמואל, והשיגו העתקים של מסמכים מספיים.

עכשיו הייתה בידם האפשרות להשלים את המזימה. הם ערכו דוח, על בסיס המסמכים שהוצאו ממשרדו של ר' שמואל, והציגו תמונה שר' שמואל מעלים מהמושל מדי שנה הכנסות רבות ומשלשל את רוב הכסף לכיסו.

דעתו של המושל כבר בשלה להאמין בעלילה שנתקמה כנגד המנהל היהודי. כשראה את הדוח רתח מזעם. מעתה העסיק אותו רק עניין אחד - כיצד להעניש את היהודי כראוי ולהוציא ממנו את הכספים שגול ממנו.

בפיק רגליים עמד ר' שמואל לפני המושל, וזה שפך עליו את חמתו. "עכשיו אני מבין מדוע נמנעת מלהגיש לי דוח כספי כתוב ומסודר", רעם קולו. "מתברר שההכנסות האמיתיות היו גדולות בהרבה מהסכומים שהיית מעביר לי. עכשיו אני דורש שתביא אליי את כל פנקסי החשבונות, אשווה את ההכנסות מול ההוצאות, ואת כל המגיע לי תשלם עד הפרטה האחרונה!"

דברי המושל נפלו על ר' שמואל כרעם ביום בהיר. המושל תובע

הילולא דצדיקיא "האביר יעקב"

רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל

רבי יעקב נהג להתבודד בלימודו שרובו היה בתורת הקבלה. נודע בגיוני קדושה, והתפרסם כבעל מופת ונס בערי המערב, במצרים, ובארץ ישראל. סופר שזכה ונגלה אליו אליהו הנביא. רבים היו באים אליו ממקומות שונים להתברך מפיו, והוא היה נערץ גם על המון המוסלמי בארצו ונכבדו, והשתמש במעמדו לטובת היהודים. כן עסק בצרכי עדתו, בתיקון צורכי דת, שלום בית, והיה מכתת רגליו לאסוף כסף לחלקו לעניים. רבי יעקב אהב מאוד את ארץ ישראל ושאף לעלות אליה, אך בני קהילתו בתאפילאלת התנגדו, עיכבו ומנעו ממנו לעזוב אותם. הוא ניסה לעלות לארץ שש פעמים, ורק בפעם השישית, בשנת ה'תר"ם (1879), הצליח לשכנע את בני קהילתו, שבנו רבי מסעוד, יכול לשמש כרב הקהילה במקומו, והם הניחו לו לצאת לדרך. בדרס לארץ ישראל עבר דרך אלג'יריה, תוניסיה, לוב ומצרים. בט"ו בטבת הוא הגיע לאלכסנדריה ושהה בה מעט, ובי"ז בטבת הגיע לעיר דמנהור הסמוכה, והתארח אצל משה סרוסי, שם חלה לפתע קשות, ונפטר בכ" בטבת ה'תר"ם (4 בינואר 1880) ונקבר בדמנהור אשר במצרים.

מעשה מופת המיוחס לרבי יעקב אבוחצירא ע"ה המופיע בספר אור חדש וצמח צדיק של הרב יצחק אלפיה זצוק"ל: סכנה גדולה ריחפה על ראשי היהודים שחיו במצרים, בימי מלחמת העולם השנייה, בשל איום הצבא הגרמני שהתקרב לשטחה ואיים לפלוש פנימה. אלא שלא רק האויב הגרמני איים על הקהילה היהודית, כי אם גם האויבים הערבים והנוצרים שחיו לצידם וחדשות לבקרים חיפשו הזדמנויות לעשות כליה בשנואי נפשם, ובכך לחסוך מעורבותם את העבודה השחורה. יום אחד התקבלה ההודעה העיר דמנהור נכנסה עדה גדולה של נוצרים, והגיעה עד למצבתו של המקובל המלומד בניסים האדמו"ר רבי יעקב אבוחצירא. הפורעים חיללו את הקודש, הוציאו את ספר התורה ודרסו אותו ברגליהם. לאחר מכן עשו 'חגיגה' והעלו אותו על המוקד לעיני כל. באותו לילה התגלה רבי יעקב אבוחצירא ע"ה לרבי יצחק אלפיה זצ"ל בחלום, ושאלו: מדוע אתה נוהג ללמוד על קברי צדיקים ואליי אינך מגיע? שאלו רבי יצחק אלפיה היכן כבודו טמון ואמר לו בדמנהור שבמצרים ועתה, חושה ומחר אליי, ואל תמתין עוד כי בזה תלויה הצלת עם ישראל. רבי יצחק אלפיה התעורר חיש קל מהחלום, ומיהר לבית הכנסת בית אל שם בירר עם המקובלים מיהו הצדיק אותו ראה בחלום, משהבין כי מדובר בלא אחר מאשר בצדיק שהתפרסם בכל ערי מערב בזכות מופתיו וקדושתו, מיהר רבי יצחק אלפיה למושל המחוז, בבקשת אישור ליציאה מהארץ. בקשה זו נתקלה במניעות למושל מצד שומר המקום, ורק לאחר שהרב סיפר את דבר החלום, הסכים המושל לקבלו ולאשר את הנסיעה הנכספת למצרים וזאת למרות שבאותם ימים הייתה זו סכנת נפשות גדולה. "בימינו אין מי שמסתכן ומוסר נפשו לעבור על הדרך למצרים, מלבד רכות ח"ילים שנוסעים לחזית, ולכן, אין בידי לתת לך אישור אלא אם נבטיח לך שתעלה לאותו קרון בידך עם הח"ילים, זו הדרך היחידה", אמר לו המושל. אלא שפתרון זה היה טוב, בערך כמו להכניס את האויב בעצמו, אל תוך השטח פנימה. הרבנים שהגיעו עם ר' אלפיה למפגש עם המושל הזהירוהו באומרם כי במצב כזה עליו לוותר, היות ויש כאן סכנת נפשות גדולה. אך רבי יצחק אלפיה דבק במה שראה בחלום, ולא חש לדבריהם היות וידע מעלתם של צדיקים מה כוחה. למחרת בבוקר תלייב הרב בתחנת הרכבת, עם טלית ותפילין בידו, והנה זה פלא: לא עמד מספר דקות בתחנה, וכבר ניגשו אליו שני קצינים גויים ושאלוהו לשמו? כשהשיב להם, העלוהו בנחת לקרון וישבו מצדיו למשך כל הנסיעה, עד הגיעם לקהיר שבמצרים, שם נעלמו כלא היו. ועוד באותו לילה נערכו על ידי רבי יצחק אלפיה ורבנים נוספים מהקהילה היהודית, תיקונים שונים על מצבתו של רבי יעקב אבוחצירא ע"ה שכללו תענית דבור, הקפת המצבה, תפילות מיוחדות ועוד. בלילה השלישי לתיקונים, יצא אחד הלומדים החוצה וראה כי העיר כולה התמלאה באורות וקולות תרועה, אז התברר גודל הנס: הגרמנים נמלטו על נפשם מפני אימת האנגלים, ונטשו את חזיתו, והיה הדבר לפלא בעיני הנוכחים, אך באותה שעה סיפר רבי יצחק אלפיה שבשעת לימודו ראה אור גדול שבוקע ממצבתו של רבי יעקב אבוחצירא ע"ה, וכעין עמוד אש יצא מקברו.

ה"ר שזכות הצדיק שהשבע יחול יום הילולתו תן בעד כל עם ישראל, אמר.

שבת שלום!

ממנו הן עתק, דבר שיביא אותו לידי פשיטת רגל. במיוחד כאב לו על שהמושל רואה בו אדם שהפר את אמונו ונגב את כספו.

בצר לו נסע מיד אל רבו, האוהב ישראל מאפטה, ותינה לפניו את כל המעשה. להפתעתו אמר לו הרבי כי את ישועתו ישיג דווקא באזור מגוריו: "לך אל רבי קלנימוס קלמן מקרקוב, הסמוכה לעירך, והוא ידריך אותך כיצד לנהוג". ר' שמואל כבר הספיק לשמוע על רבי קלנימוס קלמן (בעל 'מאור ושמש'), שנודע במופתים המופלאים שחולל.

כשהתייצב לפני רבי קלנימוס קלמן אמר לו הצדיק: "שוב לביתך, קח את פנקסי החשבונות וכן עמם אל המושל. הכול יבוא על מקומו בשלום". ר' שמואל כבר עמד להיפרד ממנו כשהצדיק הוסיף: "מציע אני שתיעם הפעם ברכבת ולא בעגלה", סתם ולא פירש.

ר' שמואל, האמון על אמונת צדיקים, מיהר לעשות כעצת הרבי. הוא בא אל תחנת הרכבת, ובעודו ממתין לרכבת שמע קול נער בוכה ומייבב. הוא הביט לעבר מקור הבכי וראה נער גוי מתייפף. "למה אתה בוכה?", שאל את הנער, וזה ענה כי איבד את כל כספו, וכעת אין בידו הסכום הדרוש לנסיעה.

בלי לחשוב פעמיים הוציא ר' שמואל מכיסו עשרה רובל, נתן אותם בנדיבות לנער, הרגיעו ובירכו לשלום. הנער ניסה לתפוס בשולי בגדו כדי לדעת את שמו, אך ר' שמואל מיהר ויעלה לרכבת.

כשחזר לביתו ריכז את כל פנקסי החשבונות והלך אל ביתו של המושל. בהיכנסו אל הבית נשמעה לפתע קריאה של נער: "אבא! אבא! זה היהודי שעזר לי".

ר' שמואל נדהם. מתברר שהנער שאיבד את כספו בתחנת הרכבת בקרקוב לא היה אלא בנו של המושל. הנער הוסיף וציין באוזני אביו, כי אף שעברו במקום נכרים רבים, איש מהם לא הטה אוזן לבכיו, ורק היהודי התעניין בו ועזר לו.

כשקלט המושל כי ר' שמואל נתן כסף לבנו בלי שום כוונה לקבל תמורה, נהפך ליבו לטובה. הוא העיף מבט בספרי החשבונות המסודרים ואמר: "כעת אני יודע בוודאות כי שקר טפלו עליך אנשים, מתוך קנאתם בך..."

המושל היה נרגש עד שהתקשה לערוך את חישובי הכספים, ולבסוף בהיכנסו "אני רואה שהכול בסדר, ולכל היותר יש כאן טטיות קטנות. מכאן ולהבא תוכל להוסיף לנהל את האחוזות ברמה, ועם המתנכלים לך אנמור אני את החשבון..."

ר' שמואל חזר לביתו שמח ומלא הודיה לה', ובהזדמנות הראשונה חזר אל הצדיק רבי קלנימוס קלמן, להודות לו על עצתו וברכתו.

לעילוי נשמת
 הרב יוסף שלמה טריק זצ"ל
 בר עליה ז"ל
 והרבנית רחל טריק ע"ה
 בת סימיו ז"ל
 ת.נ.צ.ב.ה.

* תוכן המודעות באחריות המפרסמים בלבד. ט.ל.ח.